

Mẹ bạn cũng như mẹ mình, phải săn sóc ân cần

Cuối năm 1950, các cơ quan Trung ương từ Tân Trào chuyển đến xã Kiên Đài. Bác Hồ ở căn lán dựng trên đồi Cốc Xả, thôn Khuôn Mạ, hướng ra dòng suối. Lán kiểu nhà sàn một gian, mỗi chiều ba mét. Sàn cao một đầu một vói, nhằm đề phòng thú dữ. Buổi sáng mùa đông nhưng trời nắng, sương tan nhanh, Bác từ trên sàn xuống cầu thang bước ra bãi cỏ phía đầu hồi đọc báo. Chợt có bà cụ người Tày vai khoác tay nải, đầu đội nón giang đi tới. Thấy Bác mặc áo chàm, râu thưa, người gầy thì chắc là ông kè người Tày, bà cụ bước lại gần hỏi bằng tiếng Tày:

- Ông có biết Chính phủ ở đâu không?

Bác Hồ đoán bà cụ là người ở ngay bản này, và chắc có con làm việc ở một cơ quan gần đây nên tìm đến thăm. Nhưng vì giữ bí mật, Bác trả lời:

- Tôi không biết đâu.

• BÁC HỒ ĐI KHÁNG CHIẾN

Vừa lúc một đồng chí bảo vệ chạy đến, định ngăn bà cụ. Bác gọi đồng chí bảo vệ lại dặn:

- Chú tìm hỏi xem bà cụ là mẹ chú nào, báo cho chú ấy biết. Nhớ lo chỗ ăn nghỉ chu đáo và nhắc nhở giữ bí mật.

Sáng hôm sau, Bác cho gọi đồng chí bảo vệ lên, hỏi:

- Hôm qua bà cụ đã gặp con chưa? Đêm bà cụ ngủ có chần đấp không?

- Thưa Bác, hai mẹ con bà cụ đã gặp nhau chiều hôm qua rồi. Cháu đã xếp giường chiếu chần màn để cụ ngủ.

Bác ân cần chỉ bảo:

- Đã là đồng bào, đồng chí thì một lòng một dạ sống chết có nhau. Mẹ bạn cũng như mẹ mình, phải săn sóc ân cần. Có thế bạn mình mới an tâm công tác, phục vụ tốt cho kháng chiến.

Bác như thế nào các chú cứ thế mà quay

Cuối năm 1950, nhà quay phim Nguyễn Thế Đoàn cùng họa sĩ Lê Minh Hiền được Bộ Tư lệnh Quân khu 9 cử ra Việt Bắc ghi lại hình ảnh Bác Hồ mang về Miền Nam chiếu cho đồng bào, chiến sĩ xem. Hai người được các đồng chí bảo vệ kể cho nghe:

- Bác nằm trên gác nhà sàn. Đêm có cọp vào, nên mới làm hàng rào bằng tre đan chéo cao khoảng hai mét để bảo vệ. Có lần Bác ngủ, một con rắn to khoanh tròn nằm bên, Bác thức giấc thấy rắn, không đuổi mà đi ra chỗ khác ngủ. Bác nói với anh em: Rắn cũng như người, cũng thêm hơi ấm đó mà.

Cả họa sĩ và nhà quay phim thấy Bác mặc quần áo màu chàm giản dị đơn sơ quá, sợ khi mang về Miền Nam chiếu lên đồng bào cảm thương xúc động hoặc chê người quay phim không biết chọn cảnh. Rồi cùng nhau rụt rè đề nghị Bác mặc bộ ka ki đại cán để lên hình. Bác nói:

• BÁC HỒ ĐI KHÁNG CHIẾN

- Bác như thế nào các chú cứ thế mà quay.

Một lần tổ quay phim xin phép Bác quay thêm một số cảnh về đời sống hàng ngày. Nhưng Bác nói:

- Thôi đời sống của Bác lúc này không quan trọng bằng đời sống của nhân dân.

Nhà quay phim Nguyễn Thế Đoàn quay được cảnh Bác tự tay giặt quần áo, rồi phơi trên cây que để che nắng. Bác đã giải thích với đồng chí cán bộ đi cùng:

- Như thế để quần áo mau khô thôi cháu ạ.

Khi xem những thước phim được quay, Bác tỏ ý hài lòng và khen:

- Cháu quay rất thật, Bác vừa ý lắm.

Ngày đoàn cán bộ Miền Nam trở về, Bác ân cần dặn dò nhiều điều, tặng cho Nguyễn Thế Đoàn bức ảnh chân dung có chữ ký của Bác. Lúc chia tay, Nguyễn Thế Đoàn xin phép được hôn Bác để bày tỏ lòng kính yêu với vị lãnh tụ. Bác xúc động nói:

- Hôn này Bác không chỉ dành riêng cho cháu mà còn dành cho chiến sĩ đồng bào Miền Nam đang anh dũng chiến đấu với kẻ thù.

Các cháu có đồng ý không?

Giữa tháng 5 năm 1950, tại thôn Khẩu Lấu, xã Tân Trào, Đội Thiếu sinh Vệ quốc quân, Đội Văn công Vệ Út và Đội Thiếu nhi nghệ thuật Lưu Hữu Phước đến chúc thọ Bác. Các cháu vui chơi một ngày nơi Bác làm việc. Đến giờ ăn, Bác nói:

- Bác rất vui được gặp các cháu. Hôm nay Bác đãi bữa cơm không độn sắn. Các cháu có đồng ý không?

Tất cả reo vang:

- Đồng ý ạ!

Buổi tối, các cháu có chương trình văn nghệ chúc Bác 60 tuổi. Sau buổi diễn, Bác cầm tay từng diễn viên nhỏ khen ngợi:

- Các cháu diễn hay lắm. Bây giờ Bác mời mỗi cháu một bát cháo gà.

Thế này đã là ăn cơm “quan” rồi đấy

Năm 1950, trong chuyến công tác đến Mỹ Lâm thăm và trao đổi với hoàng thân Xuphanuvông, trên đường về Bác và cán bộ, chiến sĩ đi cùng nghỉ ăn trưa bên bìa rừng. Một người đi vào xóm đem ra chiếc chiếu. Thấy thế Bác nói:

- Chú mượn thêm chiếu là làm phiền dân.

Mở gói thức ăn mang theo thấy con gà luộc, Bác tỏ vẻ không vui, nói:

- Trong lúc đồng bào và chiến sĩ đang thắt lưng buộc bụng kháng chiến ta ăn thế này đã là ăn cơm “quan” rồi đấy.

Nói đoạn, Bác bảo xẻ gà làm đôi, cho đem trả chiếu và biểu chủ nhà một nửa. Bác lại nói:

- Chia đôi phần còn lại, bây giờ ăn một nửa, một nửa gói lại dành bữa tối.

Mọi người nhất nhất làm theo.

Các chú tể lăm

Năm 1950, trong lần đi Mỹ Lâm công tác, Bác hỏi đồng chí cán bộ an ninh của tỉnh đi cùng:

- Chú thường qua lại thị xã có nghe nhân dân kêu ca gì không?

Suy nghĩ một lát, đồng chí đó thưa:

- Thưa Bác, nhân dân đều hăng hái tham gia kháng chiến, tuyệt đối tin tưởng vào Đảng.

- Các chú làm được như vậy là tốt. Nhưng Bác muốn biết việc các chú xây đài “Thi đua ái quốc” kia?

- Dạ thưa Bác, tàu bay Pháp phải tốn rất nhiều bom đạn mới phá được đài. Do bà con đã tản cư nên không có thiệt hại về người. Cả cây cầu bê tông gần đó cũng vẫn còn nguyên.

Nghe xong, Bác nói:

- Các chú tể lăm. Đang lúc kháng chiến lại bày trò xây đài thi đua, vừa tốn kém lại vừa làm mục tiêu cho máy bay địch bắn phá.

Công việc dễ nhất là vác rá đến kho lấy gạo về ăn

Năm 1950, đoàn cán bộ gồm trí thức, văn nghệ sĩ đi lĩnh gạo về xem chừng vất vả lắm. Thật may, đoàn gặp Bác trên đường công tác đang ngồi nghỉ bên bờ suối chỗ Cây Đa nước chảy. Mọi người vui mừng quây quanh Bác. Nhiều người có ý muốn khoe đã biết làm việc chân tay nặng nhọc.

Đột nhiên Bác hỏi:

- Bác đố các cô các chú, trong nghề nông việc gì dễ nhất?

Mọi người ngẫm nghĩ, lúc sau lần lượt trả lời. Không còn ý kiến nào nữa, Bác mới thông thả nói:

- Theo Bác thì việc dễ nhất là vác rá đến kho lấy gạo về ăn.

Tất cả ngó ra, “ồ” lên tán thưởng.

Đầu bếp thì phải biết mình muốn làm món gì chứ

Lớp chỉnh huấn cán bộ ở Sơn Dương, tháng 5 năm 1950 có thông báo: Tối nay chiếu phim nhân ngày sinh nhật Bác. Mọi người rất háo hức. Bác cũng đến dự, hội trường càng đông. Đến giờ, đồng chí phụ trách lớp thành thật báo cáo với Bác:

- Thưa Bác vì phim mới nhận hồi chiều, lại chưa có bản thuyết minh nên chưa rõ nội dung. Nhưng đã chót thông báo nên xin phép Bác cứ cho chiếu.

Bác thoáng chút phân vân, song nhìn mặt chờ đợi của mọi người nên đành gật đầu đồng ý.

Mọi người xem chỉ thấy hình tiếp nhau mà không hiểu phim nói gì. Khi chiếu hết cuộn đầu, Bác cho dừng chiếu, cầm micrô nói:

• BÁC HỒ ĐI KHÁNG CHIẾN

- Đây là bộ phim "Hoa hồng" của Liên Xô.

Rồi Bác giới thiệu tên nhân vật, tóm tắt câu chuyện, giải thích ý nghĩa của cuốn phim.

Bác lại dặn:

- Cứ chiếu hết một cuốn thì dừng lại, Bác sẽ dịch tóm tắt để người xem hiểu nội dung.

Cuối buổi chiếu, Bác nán lại nói với đồng chí phụ trách và tổ chiếu phim:

- Từ nay các chú nên nhớ: Nếu chưa rõ nội dung phim nói gì thì dừng chiếu.

Ngừng một lát Bác nói tiếp:

- Đầu bếp thì phải biết mình muốn làm món gì chứ.

Vẫn còn lo ngại vì dân phải đóng góp nhiều quá

Ngày 16 tháng 11 năm 1950. Báo cáo quân sự làm cho không khí phiên họp Hội đồng Chính phủ vui vẻ, nhưng khi Bộ trưởng Bộ Tài chính Lê Văn Hiến đề nghị gấp rút phát hành công trái để phục vụ nhu cầu các chiến dịch thì mọi người tỏ ra lo lắng. Chủ tọa phiên họp, cân nhắc rất nhiều Bác mới chuẩn y. Bác nói:

- Vẫn còn lo ngại vì dân phải đóng góp nhiều quá.

Khi bàn đến việc cấp dưỡng tương đối đầy đủ cho bộ đội địa phương nhưng không được tăng gánh nặng của dân, Bác đề ra biện pháp bộ đội phải tăng gia sản xuất, làm công tác giúp dân.

Ngày 1 tháng 5 năm 1951, Chính phủ ban hành Sắc lệnh số 13-SL bãi bỏ các thứ đóng góp về nông nghiệp, đặt chế độ thu thuế nông nghiệp bằng thóc tính theo hoa lợi.

Bác nói:

- Bộ đội khổ là tại chúng ta, ta phải làm sao cho anh em bớt khổ. Do đó vấn đề thuế nông nghiệp phải được chú trọng và chú ý đúng mức, như vậy mới cung cấp đủ gạo cho bộ đội.

Các cô ngủ cả đêm ngoài trời ư?

Năm 1950, trên đường lên biên giới. Một hôm khi trời vừa rạng sáng, Bác đi ngang một bản nhỏ thấy một đoàn dân công ngồi dựa lưng vào nhau ngủ trên những thửa ruộng bậc thang. Bác hỏi một cô thức sớm đang nhóm lửa thổi cơm sáng:

- Các cô ngủ cả đêm ngoài trời ư?

Cô dân công thật thà đáp:

- Thưa cụ, nhà dân chật chỉ đủ chỗ để gạo, muối cho khỏi ướt. Chúng cháu ngủ ngoài đồng càng vui.

Bác rất vui thấy từng đoàn dân công đêm đêm đốt đuốc sáng cả cánh rừng sâu tải đạn, tải gạo cho bộ đội.

Đều là đầy tớ của nhân dân

Cuối năm 1950, Bác đến thăm lớp chỉnh huấn cán bộ ở Trường Nguyễn Ái Quốc đặt ở Tân Tiến. Vừa vào hội trường, Bác chỉ người ngồi hàng ghế đầu:

- Bác muốn hỏi chú một câu.

Đồng chí đó vội đứng lên vẻ mất tự nhiên, gãi đầu gãi tai. Bác ôn tồn:

- Bây giờ cứ tạm coi chú là chủ tịch xã. Chú nói xem hai chủ tịch giống nhau, khác nhau những gì? Chú cứ bình tĩnh mà trả lời.

Cũng đã có phần bình tĩnh lại, đồng chí đó nói:

- Thừa Bác, chủ tịch nước lo công việc của cả nước. Chủ tịch xã lo việc trong phạm vi một xã. Rõ ràng khác nhau về tầm quan trọng.

Bác cười, rồi nói:

- Chú nói đúng nhưng chưa đủ. Chủ tịch nước hay

• BÁC HỒ ĐI KHÁNG CHIẾN

chủ tịch xã đều là đầy tớ của nhân dân. Không bao giờ được coi mình là “quan cách mạng”, là quan to hay quan bé. Nếu chủ tịch xã làm tròn nhiệm vụ thì đúng là chủ tịch nước khác chủ tịch xã chứ không phải là to hơn. Vì như thế chủ tịch xã có quyền tự hào là được dân tin, dân phục.

Bảo đồng chí đó ngồi xuống, Bác nói thêm:

- Không phải vì cái chức của mình là chủ tịch xã mà khi đứng trước chủ tịch nước sinh ra lúng túng hết gãi đầu lại gãi tai.

Chú ấy nói đúng đấy

Đầu năm 1951, Hội nghị Kháng chiến toàn quốc họp tại Kiên Đài (Tuyên Quang). Nghệ sĩ Kim Côn đề nghị người phụ trách xây dựng cho đỡ mỏi bên mái hội trường hai hàng lá. Đang do dự, vừa lúc Bác đi kiểm tra công việc chuẩn bị. Người phụ trách Lưu Bá Đăng báo cáo Bác về đề nghị đỡ mái. Người đề nghị lo lắng. Không ngờ Bác nói:

- Chú ấy nói đúng đấy. Phải có đủ ánh sáng mới chụp ảnh và quay phim được.

Nếu không làm được cho dân thì dân cũng không cần đến nữa

Một buổi chiều tháng 2 năm 1951, Ban Giám hiệu Trường Trung cấp Công an (lúc đó đặt ở Khuôn Khoai, xã Yên Nguyên) thông báo: Buổi tối, tất cả cán bộ, học viên lên hội trường, có đại diện Chính phủ đến nói chuyện.

Khoảng 8 giờ tối, bỗng cửa bên hội trường xuất hiện ba con ngựa. Từ lưng con ngựa thứ hai bước xuống một cụ già cao, gầy, mặc chiếc blouson vải ka ki.

- Bác đến!

Tất cả thầm reo, vụt đứng dậy chào.

Đến trước bàn, Bác cởi áo ngoài vắt lên thành ghế, vẫy tay ra hiệu cho mọi người ngồi xuống. Bác thông thả hỏi từng câu:

- Nam Bộ đâu, có mấy người?

Sáu anh em Nam Bộ đứng lên trả lời: "Thưa có".

Bác lại hỏi:

- Công an nữ đâu? Có mấy cô?

Hai chị đứng lên: “Thưa có ạ”, nét mặt hân hoan cảm động.

Bác khen ngợi thành tích của công an, nhắc nhở cần nâng cao trình độ và căn dặn:

- Công an phải là đầy tớ trung thành của nhân dân, phải ra sức bảo vệ nhân dân, phục vụ nhân dân, phải làm cho dân tin, dân mến, không được bắt oan, không được tra tấn người bất kể trường hợp nào. Các chú là công an nhân dân thì tuyệt đối không làm như công an đế quốc, tuyệt đối không được dùng nhục hình để xét hỏi người ta.

Bỗng Bác hỏi:

- Công an có bao nhiêu người?

Tất nhiên không học viên nào trả lời được. Một cán bộ Nha đáp:

- Thưa Bác độ bốn, năm vạn ạ.

- Sao lại lơ mơ thế, bốn là bốn, năm là năm. Bây giờ thí dụ thôi nhé. Dù có năm vạn công an viên thì so với số dân trong cả nước còn ít lắm. Như thế chỉ có năm vạn đôi bàn tay, năm vạn cặp mắt, năm vạn đôi tai chưa đủ. Phải làm thế nào có hai chục triệu đôi bàn tay, hai chục triệu cặp mắt, hai chục triệu đôi tai. Các cô các chú có hiểu không? Công an phải dựa vào nhân

• BÁC HỒ ĐI KHÁNG CHIẾN

dân. Nhân dân giúp đỡ nhiều thì thành công nhiều, giúp đỡ ít thì thành công ít, giúp đỡ hoàn toàn thì thành công hoàn toàn.

Ngừng một lát Bác nói tiếp:

- Làm công an không phải là làm quan cách mạng. Làm công an là để giữ trật tự, an ninh cho nhân dân, xem xét, tìm tòi rồi phá tan âm mưu phản động làm hại nhân dân. Từ Chủ tịch nước đến giao thông viên cũng vậy. Nếu không làm được cho dân thì dân cũng không cần đến nữa.

Lúc này đã 10 giờ đêm. Trời càng lạnh hơn. Bác nói:

- Thôi các cô các chú cố gắng làm đủ những điều Bác dặn. Chào các cô các chú.

Vừa nói, Bác vừa mặc áo ngoài, đội mũ và ra hội trường.

Chỗ tốt nhất phải là của cháu bé chứ

Buổi sáng trước ngày khai mạc Đại hội Đảng, nhà viết kịch Trần Vượng đến khu vực hội trường để nhận chỗ ngồi cho Đoàn Văn công nhân dân. Nhận vị trí xong, Trần Vượng ngồi đọc sách bên bờ suối. Chợt Bác sang suối ngang qua chỗ Trần Vượng. Bác mặc bộ quần áo nâu, khoác chiếc áo dạ màu cỏ úa, chân đi dép cao su. Nhà viết kịch đứng sang một bên nhường lối, kính cẩn thưa:

- Chào Bác ạ.

Nhìn gương mặt xúc động của Trần Vượng, Bác hỏi:

- Chú chăm học nhi? Đang đọc sách gì đấy?

- Dạ thưa Bác, một quyển kịch của Tsêkhốp.

- Chú làm văn nghệ?

- Vâng chúng cháu là văn công đến phục vụ đại hội.

- À chú ở đoàn kèn?

• BÁC HỒ ĐI KHÁNG CHIẾN

- Thưa Bác, đoàn chúng cháu có cả bộ phận nhạc đây, kịch nói và ca múa. Nhưng chỉ có bộ phận nhạc hơi được đến phục vụ.

Bác chỉ tay vào tập kịch:

- Vậy là chú không muốn chỉ thổi kèn, mà còn định làm kịch nữa?

- Thưa Bác, cháu làm quản lý văn công. Ở đoàn chúng cháu nhạc thì có những bản khá tốt rồi, nhưng bí nhất là kịch bản. Giá chúng cháu có được vở "Con rồng tre" của Bác để diễn.

Bác nheo nheo mắt cười:

- "Con rồng tre" ấy thất lạc mất rồi. Các chú muốn viết kịch, đó là một việc tốt. Nhưng phải chịu khó học tập mới làm được.

Đúng lúc đó, các đồng chí "Công tác đội" làm nhiệm vụ xây dựng nhà cửa và phục vụ hậu cần đại hội ulla đến chen nhau đứng xung quanh Bác, có cả người chụp ảnh. Giữa ồn ào, Bác chỉ tay theo một chị bé con đang tất tả chạy đến và nói to:

- Đưa cháu bé lại đây!

Bác giơ tay qua đầu mấy người đứng gần để đỡ lấy cháu bé và nói:

- Chỗ tốt nhất phải là của cháu bé chứ!

Xung quanh Bác lúc này người đã đông như một cuộc mít tinh.

Chú cũng là dân “cá gỗ”

Buổi chiều ngày hè năm 1950, đồng chí thư ký đưa kiến trúc sư Hoàng Như Tiếp đến chào Bác và giới thiệu:

- Thưa Bác, đây là kiến trúc sư Hoàng Như Tiếp, xin Bác cho ý kiến.

Bác hỏi:

- Chú Tiếp ăn cơm chưa?

- Thưa Bác, tôi vừa đến.

Bác bảo:

- Chú ngồi ăn cơm đi rồi nói chuyện sau.

Xong bữa, Bác gọi kiến trúc sư đến và nói ngay:

- Trung ương và Bác giao trách nhiệm cho chú làm nhà họp Đại hội Đảng, chú có làm được không?

- Dạ thưa Bác, tôi làm được ạ!

Bác hỏi tiếp:

- Làm việc này theo chú cái gì là quan trọng nhất?
Suy nghĩ một lúc, kiến trúc sư Tiếp trả lời:

• BÁC HỒ ĐI KHÁNG CHIẾN

- Thưa Bác theo ý tôi thì giữ bí mật là quan trọng nhất.

Bác tỏ ý vui, nói ngay:

- Đúng, trên trời nhìn xuống không thấy gì, ở dưới đất bốn mắt nhìn vào cũng không thấy gì.

Kiến trúc sư Tiếp càng vui, vì đã được Bác chỉ cho vấn đề cơ bản nhất trong nhiệm vụ xây dựng nhà họp đại hội.

Sau đó đồng chí Phạm Văn Đồng cho kiến trúc sư Tiếp biết số đại biểu trong nước, số đại biểu nước ngoài để tính toán làm bao nhiêu nhà cho đủ; chỗ họp, chỗ ở ra làm sao và dặn kỹ: Phải làm thế nào để các đại biểu đến có nơi họp và có chỗ ở tử tế.

Một lần Bác đến giữa lúc thợ mộc đang làm việc. Thấy những bộ bàn ghế bằng gỗ, bằng tre nứa, đơn sơ, giản dị, thanh nhã, đặc biệt những chiếc ghế ngồi mộc mạc là khúc gỗ cưa từ thân cây to ra, Bác khen:

- Làm thế này là tốt, vừa đẹp, vừa tiết kiệm - Bác còn nói vui:

- Chủ cũng là dân "Cá gỗ".

Và thường cho kiến trúc sư Hoàng Như Tiếp một điều thuốc lá.

Bác đây mà

Buổi sáng, trời mưa nhỏ, Bác Hồ đội cái nón cũ, quần xắn đến đầu gối, chân đi dép cao su, vai mang túi vải từ chỗ nghỉ đi vào khu vực đại hội. Như thường ngày, Bác bước rảo. Gặp chiến sĩ gác, Bác hỏi:

- Chú gác ở đây à?

- Dạ!

Thấy ông cụ định bước vào khu vực cấm, chiến sĩ bối rối, vội nói:

- Cụ cho cháu xem giấy ra vào ạ!

Bác hơi ngạc nhiên nhưng vẫn nhẹ nhàng:

- Bác đây mà!

Một cán bộ vừa đi đến, thấy thế cũng bảo:

- Bác đấy, thế mà đồng chí cũng hỏi giấy!

Chiến sĩ gác nói vẻ dửng dưng:

- Bác cũng phải có giấy mà! Có giấy thì mới vào được!

Người cán bộ toan gắt với chiến sĩ gác thì Bác đã bảo đi gọi cán bộ đại đội, và ôn tồn hỏi:

- Cháu vào bộ đội lâu chưa? Tên là gì? Quê ở đâu?

• BÁC HỒ ĐI KHÁNG CHIẾN

Lúc này chiến sĩ mới thấy ông cụ có vẻ quen quen, lại hỏi thân mật, bèn thưa:

- Dạ, cháu người Sán Chỉ, tên là Lý Phúc Nha, quê ở Thái Nguyên.

Giữa lúc ấy, đại đội trưởng chạy tới, vẻ hốt hoảng:

- Bác Hồ đây mà, sao đồng chí không để Bác vào?

Bác tươi cười:

- Chú làm nhiệm vụ như vậy là tốt.

Sáng hôm sau, hết giờ thể dục, Bác cho gọi Nha và cán bộ chỉ huy lên gặp, tự tay rót nước mời. Rồi Bác lấy trong cuốn sách ra một tấm ảnh, cầm bút ghi mấy dòng chữ phía sau trao cho Lý Phúc Nha và nói:

- Chú Nha mới vào bộ đội chưa biết Bác. Hôm qua thấy Bác không có giấy nên không cho vào, như vậy là đúng và đáng khen. Bác thường chú Nha tấm ảnh của Bác. Còn đại đội trưởng và chính trị viên giao nhiệm vụ cho chiến sĩ chưa rõ, lại chưa giới thiệu cho chiến sĩ biết Bác, làm trở ngại đến công việc, Bác phê bình. Các chú có đồng ý không?

Từ chỗ Bác trở về, Nha sung sướng và cảm động, nhưng cứ thương đại đội trưởng và chính trị viên vì mình mà bị phê bình.

Để Bác giữ nó lại cho chú vẽ nhé

Sau Đại hội Đảng toàn quốc, theo nguyện vọng, họa sĩ Diệp Minh Châu được ở gần Bác để vẽ. Những lúc nghỉ việc, Bác hay đến xem tranh. Có lần xem một bức tranh, Bác nói:

- Chú vẽ nhà Bác chỗ này còn trống quá. Chú cho thêm con chó nhỏ của Bác vào. Thường ngày nó vẫn nằm đây. Có người, có vật cho vui. Để Bác giữ nó lại cho chú vẽ nhé.

Nói xong Bác vuốt ve con chó để nó nằm yên. Sợ mất thì giờ của Bác, họa sĩ chỉ chấm màu phác qua làm dấu, định sẽ vẽ kỹ sau.

- Thưa Bác xong rồi ạ.

- Không, chú cứ vẽ nữa đi, để Bác giữ nó lại cho.

Một lần máy bay địch lượn gần khu vực cơ quan, Bác bảo họa sĩ:

- Chú xuống đi.

- Thưa Bác, Bác xuống hầm, cháu nấp đằng này cũng được.

• BÁC HỒ ĐI KHÁNG CHIẾN

- Không, chú cứ ngồi hăm của Bác.

Lúc dời Việt Bắc, họa sĩ ôm bức tranh còn chưa ráo màu mang đi. Bác bảo:

- Tranh còn ướt mà chú mang đi, nó hỏng thì thế nào?

Họa sĩ thưa:

- Dạ cháu biết chiều nay đi nên đã pha nhiều ét xăng vào thuốc vẽ, cầm đi đường gió thổi một ngày sẽ khô.

Bác nói:

- Thế thì được.

Bác đắp một chiếc là đủ rồi

Trước ngày kết thúc Đại hội Đảng toàn quốc, Đại tướng Võ Nguyên Giáp gọi Đại đoàn trưởng Trần Văn Quang nói:

- Bác có ý định thăm Đại đoàn 304. Ngày mai đại hội bỏ phiếu bầu Ban Chấp hành, đồng chí xin bỏ phiếu trước và về ngay đại đoàn chuẩn bị đón Bác.

Hôm sau trước lúc về đơn vị, Đại đoàn trưởng Trần Văn Quang gặp đồng chí Tạ Quang Chiến, cận vệ của Bác, hẹn đón ở bến đò sông Lô.

Khoảng 10 giờ đêm Đại đoàn trưởng Trần Văn Quang có mặt ở điểm hẹn. Bác cũng đã đến và ân cần hỏi:

- Ta đi đường nào hả chú?

Đại đoàn trưởng chỉ đường và dẫn Bác đi. Bác cháu theo ánh trăng mờ đi trên con đường mòn hướng về khu rừng phía trước. Đi chừng hơn 10 cây số, Bác hỏi:

- Đã gần đến chưa?

- Còn hơn một cây số nữa thôi ạ

Đồng chí Tạ Quang Chiến khẽ trách:

- Đáng lẽ anh phải tìm chỗ để Bác nghỉ chân chứ.

• BÁC HỒ ĐI KHÁNG CHIẾN

Đồng chí Trần Văn Quang giật mình và lấy làm ân hận, lên nhìn, thấy Bác không nói gì, chân vẫn nhẹ bước. Đến khu vực đóng quân thì đã quá nửa đêm. Trời lạnh. Bộ đội làm sẵn cái lán nhỏ, mái lợp gianh thưa và một cái giường lót lá chuối khô, trên có hai chiếc chăn chiên mỏng. Bác ngồi xuống giường, tay sờ sờ chiếc chăn chiên và nói:

- Hai chiếc chăn cơ à? Bác đắp một chiếc là đủ rồi, chú mang ra cho anh em đắp.

Sáng hôm sau chỉ huy đại đoàn đến báo cáo tình hình với Bác. Ba giờ chiều bộ đội tập trung đông đủ. Bác ân cần thăm hỏi, khen ngợi thành tích của đơn vị, thông báo kết quả Đại hội Đảng. Nói chuyện xong, Bác quay lại nói nhỏ:

- Các chú ở lại, tổ chức cho bộ đội về doanh trại thực hiện nhiệm vụ, Bác phải về vì đã có lịch làm việc tối nay.

Tre già thì măng mọc

Cuối tháng 2 năm 1951, Tỉnh ủy Bắc Kạn tổ chức mít tinh chào mừng đoàn “Đại diện Trung ương” nói chuyện về Đại hội Đảng. Bác Hồ trong đoàn, đầu trần, tay cầm tờ báo Nhân dân nhìn đồng bào vẫy chào. Cán bộ, đồng bào ai cũng muốn giành chỗ cao để thấy Bác rõ hơn. Hàng ngũ không còn như sắp xếp lúc đầu. Mấy hàng dây chằng ngang trước lễ đài sắp đứt. Mấy đồng chí an ninh chạy lên chạy xuống yêu cầu giữ trật tự. Thấy vậy Bác bảo:

- Các chú mau dỡ hàng dây ngăn này đi.

Vừa nói, Bác nhổ ngay hai cọc trước mặt. Hàng dây không còn, bà con tiến sát đến bên Bác. Vẫy tay ra hiệu cho đồng bào ngồi xuống trật tự, Bác nói chuyện luôn:

- Các cụ, các đồng chí và đồng bào đã nghe tin về Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ hai của Đảng ta chưa?

- Có nghe rồi ạ.

Bác nói tiếp:

- Từ ngày 11 đến ngày 19 tháng 2 vừa mới đây,

• BÁC HỒ ĐI KHÁNG CHIẾN

Đảng ta đã họp Đại hội đại biểu lần thứ hai. Đại hội có một trăm năm mươi tám đại biểu chính thức và năm mươi ba đại biểu dự thính.

Bác tóm tắt nội dung Đại hội. Nói xong mỗi đoạn Bác dừng lại hỏi:

- Có đồng chí, đồng bào nào hỏi gì không?

Một đồng chí cán bộ người Dao, nói tiếng Kinh chưa thạo lắm đứng lên nói:

- Kính thưa Bác, tại sao Đảng lại không giữ tên Đảng Cộng sản Việt Nam mà lại đổi tên là Đảng Lao động Việt Nam?

Trước lúc mít tinh, Tỉnh ủy nhận được gần 100 câu hỏi về Đảng Lao động Việt Nam chuyển đến để Bác giải đáp. Trong số đó nhiều câu trùng với ý của đồng chí vừa hỏi. Bác lướt qua những mảnh giấy ghi câu hỏi liền trả lời:

- Tre già thì măng mọc!

Mọi người nghe vỗ tay tán thưởng hồi lâu.

Các chú mất cảnh giác nhé!

Mùa hè năm 1951. Chủ nhật. Nắng sớm. Những căn nhà của cơ quan Bộ Ngoại giao rải rác bên ngoài xóm Đồng Chùa, xã Thanh La ẩn dưới bóng cây mát mẻ. Cơ quan tản mát, mấy người tưới rau bên bờ suối, mấy người vào bản thăm bà con, số khác thì quét dọn nơi làm việc, nơi ở. Bộ trưởng Hoàng Minh Giám ở nhà riêng hơi xa cơ quan một chút. Bác Hồ men theo bờ suối đi tới với ba chiến sĩ bảo vệ. Bác đứng ngay trước cửa hội trường. Mấy người đang quét hội trường nhìn ra mới trông thấy, giật mình gọi nhau ra chào. Bác đội chiếc mũ lá, tay chống gậy, mặc bộ đồ màu nâu nhạt, vai vắt chiếc khăn tay, chân đi dép cao su. Bác cười, giơ tay đáp lại và nói to:

- Các chú mất cảnh giác nhé! Bác đến tận nơi mới biết.

Tất cả mừng rơn, lúng túng, bảo nhau xuống bờ suối gọi anh em đang tăng gia cùng lên gặp. Bác bước vào hội trường, mọi người quây quần xung quanh. Lần

• BÁC HỒ ĐI KHÁNG CHIẾN

lượt hỏi thăm sức khỏe từng người, rồi Bác đưa mắt nhìn khắp hội trường về bằng lòng. Vừa may hội trường mới được quét tước sạch sẽ, bàn ghế kê lại ngay ngắn. Bác vừa hỏi chuyện chân vắn bước đi thoăn thoắt. Bác dặn:

- Các chú cố gắng giữ sức khỏe, phải uống thuốc để phòng bệnh sốt rét. Trong khi chờ đợi tình hình công tác ngoại giao phát triển, cần tập trung nghiên cứu học tập cho thật tốt, nhất là ôn luyện ngoại ngữ thật giỏi để khi thời cơ tới có thể phát huy được. Các chú phải đặc biệt giữ gìn bí mật, thường xuyên cảnh giác và giữ quan hệ tốt với bà con địa phương. Giờ thì Bác phải về có việc. Cho Bác gửi lời thăm ông Minh (tức Bộ trưởng Hoàng Minh Giám) và gia đình.

Rồi Bác rảo chân ra về.

Dành phim ảnh tuyên truyền gương sản xuất, chiến đấu

Năm 1952, nhà nhiếp ảnh Vũ Năng An chụp được bức ảnh Bác đang nói chuyện với bộ đội trong khung cảnh ánh nắng ban mai xuyên qua tán lá. Tác giả lấy làm ưng ý đưa trình Bác xem. Chợt Bác hỏi:

- Chú thấy ảnh thế nào?
- Thưa Bác, cháu chụp được bức ảnh như mình đã thấy. Bác đẹp như một ông tiên.

Bác mỉm cười, nói:

- Bác không phải là tiên. Ảnh của người trước hết là phải thực.

Bác nhắc thêm:

- Phim ảnh ta chưa làm ra được, các chú cần dùng tiết kiệm, dành nhiều phim ảnh tuyên truyền gương sản xuất, chiến đấu của đồng bào và chiến sĩ.

Bác cho phép chú chọn một tấm huân chương

Trước cách mạng Giáo sư bác sĩ Tôn Thất Tùng là Giám đốc Bệnh viện Phủ Doãn. Đầu tháng 12 năm 1946, chuẩn bị kháng chiến, Giáo sư phụ trách đoàn phẫu thuật.

Ngay trong đêm 19 tháng 12 năm 1946, đoàn phẫu thuật lưu động đã trực tiếp cứu chữa thương binh trong trận đầu kháng chiến toàn quốc.

Tháng 4 năm 1947, Giáo sư Hồ Đắc Di, Giáo sư Tôn Thất Tùng nhận lệnh của Bác dời Trường Đại học Y khoa lên Chiêm Hóa. Giáo sư Tôn Thất Tùng đồng thời còn đảm nhận chức vụ Thứ trưởng Bộ Y tế.

Tháng 9 năm 1951, Hội đồng Chính phủ họp ở Tân Trào, Bác Hồ nói với Thứ trưởng Bộ Y tế - Bác sĩ Tôn Thất Tùng:

- Bác cho phép chú Tùng chọn một tấm huân chương nào mình muốn.

Sau một hồi suy nghĩ, Giáo sư nói:

- Thừa Bác và các vị trong Hội đồng Chính phủ, tôi xin nhận huân chương như Giáo sư Đặng Văn Ngữ.

Một thời gian sau cuộc họp trên, Bác Hồ mời Hội đồng Chính phủ đến dự bữa cơm thân mật để trao huân chương. Bác Hồ đề nghị Cụ Tôn Đức Thắng gắn Huân chương Lao động hạng Ba cho bác sĩ Tôn Thất Tùng và nói:

- Chú Tùng là một nhà quý tộc, nay được Chính phủ ta tặng huân chương. Chú phải cố gắng hơn nữa!

Bác cảm ơn chú đấy

Năm 1951, sau chiến dịch Trung du thắng lợi, Đại đoàn 308 - Đại đoàn chủ lực đầu tiên được báo Bác sẽ đến thăm vào dịp Tết Nguyên đán. Cơ quan Đại đoàn đóng ở khu rừng nửa Bờ Ra, bên bờ sông Công. Bộ Tư lệnh giao phòng Chính trị làm một bàn thờ Tổ quốc. Hoa rừng kiếm được khá nhiều, khẩu hiệu đã cắt dán và trang hoàng cẩn thận, chỉ còn thiếu bức chân dung Chủ tịch Hồ Chí Minh. Đồng chí Trưởng phòng Chính trị giao nhà văn Hồ Phương cán bộ của phòng thực hiện. Đúng ngày mùng Một Tết Bác tới. Cả đơn vị vui như hội. Bác được mời tới phòng khánh tiết. Trước bàn thờ Tổ quốc và bức chân dung mình, Bác chăm chú ngắm nhìn. Người vẽ chân dung vô cùng hồi hộp; mọi người cùng một tâm trạng, dõi mắt từng cử chỉ, lời nói xem Bác nhận xét ra sao. Thế rồi Bác mỉm cười, gật đầu, nói:

- Giống! Giống đấy!

Tác giả bức chân dung trong bụng như mở cờ. Mọi người cười tươi, nhìn tác giả chia sẻ niềm vinh dự. Vẫn ngấm bức vẽ, Bác Hồ gật gật nói:

- Giống! Ừ giống lắm! Giống y như... Cụ Hồ... Ngừng giây lát, Bác nói tiếp:

- Tùng Mậu.

Cả hội trường cười vang. Tác giả mặt nóng bừng. Nhưng rồi Bác kéo tác giả lại gần, giọng ân cần:

- Dầu sao, thế cũng là tốt rồi! Phải không nào? Bác cảm ơn chú đấy.

Mọi người lại vỗ tay ran, kéo dài.

Hát làm sao cho bà con nghe mà thêm yêu nước

Năm 1952, Đoàn Văn công Quân đội đến phục vụ Đại hội chiến sĩ thi đua và cán bộ gương mẫu toàn quốc. Một chị diễn viên đứng trên bãi cỏ, đợi đến giờ biểu diễn. Chợt chị nhìn thấy Bác khoan thai bước, tay cầm quạt giấy, tay cầm điếu thuốc lá đang cháy dở. Chị diễn viên chào:

- Thưa Bác ạ.

Bác liền đứng lại hỏi:

- Cháu ở đâu?

- Dạ cháu là diễn viên.

- À nữ nghệ sĩ đến phục vụ Đại hội. Tốt lắm. Thế cháu diễn viên ngành gì?

- Dạ diễn viên hát chèo ạ.

Bác Hồ giờ quạt chỉ xuống bãi cỏ:

- Vậy cháu ngồi xuống đây hát cho Bác nghe đi. Bây giờ còn đang giờ nghỉ.

Bác giờ quạt vẫy mọi người:

- Các chú có nghe hát thì phải ngồi xuống cho hẳn hoi chứ, ai lại đứng thế kia.

Chị diễn viên ngượng nghịu:

- Thưa Bác, Bác cho phép cháu hát bài gì ạ?

- Hát bài nào mà cháu thích nhất. Cháu vẫn thường hát cho bà con thôn quê nghe phải không?

Chị diễn viên ngần ngừ rồi tùm tùm:

- Cháu xin hát một điệu sa mạc.

Bác gật đầu:

- Ừ, được lắm.

Chị diễn viên nhìn lên ngọn cây trước mặt, giọng trầm trầm rồi lên cao:

Mây bay dưới núi, mây lượn quanh ngòi

Lá cây nắng dọi lưng đồi càng xanh

Thương nhau đôi chữ chung tình

Núi xanh một dải, rừng xanh một vùng

Ai ơi chua ngọt đã từng

Gừng cay muối mặn xin đừng quên nhau.

- BÁC HỒ ĐI KHÁNG CHIẾN

Chị diễn viên hát xong ngược nhìn Bác. Bác lặng im, điều thuốc trên môi, như còn đợi nghe tiếp. Chị diễn viên nói:

- Thưa Bác cháu hát xong rồi ạ.

Khi ấy Bác mới đưa tay nhắc điều thuốc lá, đứng dậy nói:

- Cháu hát hay lắm. Còn phải hát hay hơn nữa. Hát làm sao cho bà con nghe mà thêm yêu nước, yêu mọi người, mà nức lòng sản xuất, giết giặc, rõ không?

- Thưa Bác rõ ạ.

Bác đưa một vòng cái quạt chỉ vào những người ngồi nghe rồi nói:

- Bác thay mặt tất cả anh chị em ngồi đây cảm ơn nữ nghệ sĩ.

Vậy mà cá to thế đấy

Bác và một số vị thành viên Chính phủ dự bữa cơm thân mật với các đại biểu dự Đại hội chiến sĩ thi đua và cán bộ gương mẫu toàn quốc ở Kim Bình. Ngồi cùng mâm với Bác là các anh hùng Hoàng Hanh, Trần Đại Nghĩa, Ngô Gia Khảm, Nguyễn Thị Chiên và một cháu thiếu niên. Bác mời:

- Đây là bữa cơm kháng chiến để chúc mừng các chiến sĩ thi đua đã lập nhiều thành tích trong sản xuất và chiến đấu. Trung ương Đảng và Chính phủ không có gì nhiều, chỉ toàn những thứ do anh em trong cơ quan và Bác trồng trọt, chăn nuôi, thu hái được. Mời các cô các chú ăn.

Rồi Bác cười, bảo:

- Đã ăn là ăn thật no. Ăn no để còn đủ sức tham gia hội nghị, nghe và hiểu hết mọi điều để nói lại với nhân dân. Nào xin mời.

Bác cầm đũa gấp thức ăn vào bát cho từng người. Một ai đó nói: “Bác thết chúng cháu nhiều quá”. Bác quay sang, vui vẻ nói:

- Tất cả đều là kết quả tăng gia sản xuất của tập thể cơ quan. Gà và cá là Bác tự nuôi. Rau thì các cô các chú xem kia, vườn rau của cơ quan đấy.

Bác chỉ ra khoảng đất phía sau hội trường, giữa tán cây cao, có một khoảng nắng rộng, nhìn rõ những luống rau xanh, những giàn bí trĩu quả. Bác nói tiếp:

- Rau thơm, hành tỏi cũng không phải mua. Hôm nay chưa mổ lợn. Để hội nghị thành công rồi sẽ khao chung một bữa.

Bác lại hỏi anh hùng Nguyễn Thị Chiên:

- Ở quê cháu có nuôi cá không ?

- Dạ thưa Bác không nuôi ạ. Khi muốn ăn thì xách giỏ ra đồng hoặc đi đùn te, cật vó ở đầm ao, sông hồ.

- Ở trên này, Bác và anh em trong cơ quan chỉ ngăn lại một quãng suối, nuôi, vậy mà cá to thế đấy.

Hóa ra... Tú Mỡ cả bây giờ

Hôm trước ngày khai mạc Đại hội toàn quốc chiến sĩ thi đua và cán bộ gương mẫu lần thứ nhất, Bác Hồ đến địa điểm họp, thăm hỏi các chiến sĩ, cán bộ. Từ các gian nhà mọi người đổ xô ra, cả hội trường nhộn nhịp hẳn lên. Hai giờ chiều, các đại biểu được mời chụp ảnh chung với Bác trước Đài tưởng niệm liệt sĩ. Nhà thơ Tú Mỡ tranh thủ trước khi sắp xếp đứng chụp ảnh tự giới thiệu với Bác. Bác niềm nở bắt tay nhà thơ:

- A! Tú Mỡ, nhà thơ bình dân. Đại hội này có nhiều đề tài hay lắm đấy, nên để ý trao đổi, lắng nghe, ghi chép, về viết cho tốt.

Sắp xếp chỗ đứng, chỗ ngồi để chụp ảnh dưới nắng hè gay gắt, ai nấy đều mồ hôi nhễ nhại, Bác giục:

- Chú chụp ảnh liệu chong chóng lên, kéo chúng tôi hóa ra... Tú Mỡ cả bây giờ.

Câu nói đùa thân mật ấy như một làn gió mát làm dịu không khí oi bức, xóa nhòa mọi e lệ, khiến cho các đại biểu càng gần gũi lãnh tụ và kính yêu Bác.

Những người thi đua là những người yêu nước nhất

Nói chuyện tại Đại hội Chiến sĩ thi đua và cán bộ gương mẫu toàn quốc, Bác Hồ phân tích mục đích, nội dung, ý nghĩa, cách thức của thi đua yêu nước và chỉ rõ: “Thi đua là đoàn kết, là yêu nước, là tinh thần quốc tế, góp sức gìn giữ hòa bình và dân chủ thế giới, là cải tạo con người. Đẩy mạnh phong trào thi đua nhằm thực hiện khẩu hiệu: Người người thi đua. Ngành ngành thi đua. Ta nhất định thắng. Địch nhất định thua”. Nội dung thi đua gồm: “Tăng năng suất: Làm mau, làm tốt, làm nhiều; ra sức tiết kiệm: Nguyên liệu, vật liệu, sức lao động, thì giờ”. Bác chỉ rõ: “Sáng kiến, kinh nghiệm là của quý chung của cả dân tộc. Thi đua là yêu nước, những người thi đua là những người yêu nước nhất; mọi chiến sĩ thi đua phải luôn luôn khiêm tốn gần gũi với quần chúng.

Mỗi người một tay

Bác Hồ lo chăm sóc đến từng giấc ngủ, bữa ăn của các đại biểu. Bác thường ghé qua nhà ăn bàn với anh chị em phục vụ tăng thêm rau, cải tiến cách chế biến món ăn sao cho thức ăn hợp khẩu vị để các đại biểu ăn hết khẩu phần. Một lần, trong buổi liên hoan, Bác tự tay đi rót rượu cho từng mâm và chúc sức khỏe các đại biểu. Lúc ăn xong, quen lệ, nhiều người bỏ bát đĩa đứng dậy, Bác ân cần nhắc:

- Các cô các chú đại biểu mỗi người một tay thu gọn bát đĩa cho gọn gàng, thứ nào ra thứ ấy. Ai cũng chỉ mất ít thời gian nhưng các anh chị nuôi đỡ vất vả nhiều. Rồi anh chị nuôi lại có thì giờ làm cơm ngon, canh ngọt phục vụ lại chính mình.

Từ đó, xong bữa ăn, bàn nào đĩa bát cũng gọn gàng. Anh chị nuôi chỉ việc bê từng loại, vừa tiện lại vừa nhanh.

Các cô còn phong kiến thế à?

Đạo ấy ở Việt Bắc có phong trào “nông tác vũ”, mọi người tham gia nhảy múa cùng vui. Vào giờ nghỉ buổi chiều, Bác thường đến vui chơi với các anh hùng, chiến sĩ. Bác nói:

- Các cô các chú chiến đấu đã chiến đấu hăng, vui nhộn cũng phải vui nhộn mạnh. Nào ta nhảy múa đi!

Đám trai trẻ ùa ra quanh Bác, nhưng các chị, các cô còn rụt rè, đứng cụm lại, Bác bảo:

- Các cô còn phong kiến thế à?

Nhìn đám thanh niên như đàn con trẻ cầm tay nhau nhảy múa, Bác rất vui. Nhảy múa thỏa thuê rồi, mấy anh bộ đội rối rít:

- Bác cho phép chúng cháu làm kiểu công kênh Bác đi một vòng ạ.

Bác cười khoan dung, rồi chỉ Đại tướng Võ Nguyên Giáp đang đi tới:

- Đấy kìa, các chú trông thấy không? Đại tướng của các chú sắp tới. Bác cho phép các chú công kênh Đại tướng của các chú đấy!

Bộ đội ùa đến phía Đại tướng giữa tiếng hoan hô náo nhiệt.

Tuyệt đối trung thành, khôn khéo che mắt địch

Tại Đại hội chiến sĩ thi đua và cán bộ gương mẫu toàn quốc, Bác Hồ đã trực tiếp gặp một thanh niên công giáo trong đoàn đại biểu của tỉnh Thái Bình để giao nhiệm vụ đặc biệt. Đó là hoạt động bí mật trong lòng địch. Người được nhận nhiệm vụ không khỏi lo lắng, Bác ân cần căn dặn:

- Nhiệm vụ của chú là phải bằng mọi cách để biết được Mỹ đang làm gì, sẽ làm gì và đã làm gì? Phải tuyệt đối trung thành, luôn hết lòng vì dân, dựa vào dân, khôn khéo che mắt địch, nhất định sẽ hoàn thành nhiệm vụ.

Vâng lời Bác, người thanh niên đã trở thành “ông cố vấn” của mấy đời tổng thống chế độ Việt Nam Cộng hòa (ngụy quyền tay sai đế quốc Mỹ). Người thanh niên đó chính là chiến sĩ tình báo huyền thoại, Thiếu tướng Vũ Ngọc Nhạ.

Với tinh thần ấy thì kẻ địch nào ta cũng đánh tan

Năm 1952, Đại hội anh hùng chiến sĩ thi đua toàn quốc lần thứ nhất, chiến sĩ Nguyễn Quang Vinh chốc chốc lại ho khan lúc thuật lại chuyện ôm bộc phá lặn ra giữa dòng sông Đáy chảy xiết đánh đắm tàu chiến địch. Thấy vậy, Bác rời ghế đoàn chủ tịch đi xuống chỗ bàn pha nước, nói nhỏ với đồng chí phục vụ:

- Chú Vinh không được khỏe, chú đem cho chú ấy cốc sữa nóng.

Đến lượt đồng chí Ngô Gia Khảm đọc báo cáo. Bàn tay bị thương nên giờ từng trang giấy khó khăn. Bác nghe, rúm rúm nước mắt. Đồng chí Ngô Gia Khảm đọc xong, Bác đứng lên nói:

- Khảm là "công binh xưởng" đầu tiên của kháng chiến. Vì sự nghiệp chung mà Khảm bị què tay, diết tai mờ mắt... nhưng vẫn làm tròn nhiệm vụ. Với tinh thần ấy thì kẻ địch nào ta cũng đánh tan.

Bộ Y tế có chăm sóc anh em thương binh chu đáo không

Tại Đại hội chiến sĩ thi đua và cán bộ gương mẫu toàn quốc lần thứ nhất, Bác luôn ân cần thăm hỏi sức khỏe của các đại biểu, nhất là những đại biểu là thương binh, bệnh binh. Trước lúc khai mạc, các đại biểu quây quần bên Bác ở sân hội trường. Bác nói với anh hùng Nguyễn Thị Chiên:

- Cháu Chiên thì Bác hiểu rõ gia đình rồi. Bác chỉ hỏi thăm mấy việc. Trước hết sức khỏe cháu ra sao?

Nghe câu trả lời “Cháu vẫn khỏe”, Bác chỉ vào Nguyễn Thị Chiên, nói:

- Cháu nói không thật. Định nó bắt, tra tấn cháu bị thương tích. Nay ra đây thời tiết thay đổi, cháu có còn đau không? Sao không thấy bác sĩ báo cáo rõ cho Bác biết tình hình sức khỏe cháu?

Anh hùng Nguyễn Thị Chiên thưa lại, từ khi thoát

• BÁC HỒ ĐI KHÁNG CHIẾN

khỏi tay giặc, được bà con và các đồng chí tận tình chăm sóc, tuy có yếu nhưng sức khỏe đã hồi phục.

Bác cầm tay anh hùng Nguyễn Thị Chiên, cắt ngang:

- Nhưng cháu lại tiếp tục tham gia chiến đấu, rồi phải đi bộ từ Thái Bình lên Việt Bắc, vất vả thế vết thương có nhức tấy lại không? Cháu phải nói thật cho Bác và các đồng chí nghe để chăm sóc sức khỏe cho cháu.

• Nhìn gương mặt Ngô Gia Khảm mang những vết sẹo cháy sạm, Bác rơm rớm nước mắt. Hồi lâu lấy khăn lau mặt, rồi Bác nắm từng đốt tay không khéo của Ngô Gia Khảm, hỏi:

- Hoạt động, làm việc và ăn uống có khó khăn lắm không?

Ngô Gia Khảm thưa là vẫn làm việc, ăn uống bình thường. Bác chưa yên lòng, hỏi đồng chí bác sĩ:

- Các chú bên Bộ Y tế có cử người chăm sóc anh em thương binh chu đáo không?

- Dạ thưa Bác có, nhưng rất thiếu người.

- Thiếu thì báo cáo Chính phủ để xin thêm. Với các anh em thương binh, anh em đã đổ xương máu để bảo vệ Tổ quốc, vì vậy Đảng và Nhà nước cần phải hết sức chăm lo. Phải coi xương thịt của thương binh như một phần xương thịt của mình. Anh em tàn nhưng không

phế. Mọi người đều phải chăm sóc, giúp đỡ. Đảng và Nhà nước phải ra công nuôi dưỡng thương binh.

Thấy cánh tay cụt của La Văn Cầu cử động khó khăn, Bác rất thương. Bác hỏi bác sĩ:

- Ta bây giờ đã làm được tay chân giả chưa? Sao không làm cho các chú ấy lành lặn hơn lên.

Đồng chí bác sĩ thưa, ta đã có bộ phận nghiên cứu nhưng chưa thành công.

Bác nói:

- Các cô các chú đã đau đớn rồi, còn phải chịu đựng thêm vì ta chưa có đủ điều kiện chăm sóc. Điều đó Bác và Trung ương sẽ hết sức quan tâm. Sau này phải từng bước tạo điều kiện cho những anh chị em đó bớt đau đớn và có cuộc sống hạnh phúc, no đủ hơn.

Thế thì Bác cháu ta đã gặp nhau rồi đó

Đồng chí Tường cán bộ ngành Giao thông báo cáo thành tích tại Đại hội chiến sĩ thi đua và cán bộ gương mẫu toàn quốc:

Đêm ấy tổ công binh đang sửa mố cầu hồng trên đoạn đường gần bến phà Bình Ca. Vừa lập cập từ dưới làn nước lạnh cóng sà vào bếp lửa sưởi thì thấy một cụ già và hai người lạ nữa bước tới. Cụ già ân cần hỏi:

- Chú có quần áo khô để thay không?

Đồng chí Tường thưa thật là không có. Cụ già liền mở túi lấy ra một chiếc áo cũ đưa cho. Đồng chí Tường nắm lấy hai tay cụ cảm ơn.

Bác tặng huy hiệu cho những đại biểu suất sắc. Đến lượt gắn huy hiệu cho Tường, Bác hỏi:

- Chú có nhớ tên ông cụ tặng áo cho không?

- Dạ do bất ngờ và sơ suất cháu đã không kịp hỏi.

Bác nhìn âu yếm, xiết chặt tay đồng chí Tường, nói:

- Thế thì Bác cháu ta đã gặp nhau rồi đó.

Chưa hết, còn một câu nữa

Đại hội anh hùng chiến sĩ thi đua toàn quốc lần thứ nhất sắp kết thúc, Bác bảo luật sư Phan Anh:

- Chú lấy mấy câu Kiều chứ?
- Thưa Bác, trong Kiều không nói về thi đua ạ.
- Thế thì chú phải lấy sao cho phù hợp.

Hồi lâu luật sư Phan Anh đọc:

Nhớ lời thệ hải minh sơn

Mấy sông cũng lội mấy ngàn cũng qua

Người đánh giặc kẻ tăng gia

Cùng nhau mở hội đèn hoa sum vầy

Hơn trăm chiến sĩ năm nay

Hơn nghìn chiến sĩ ngày này sang năm

Đã nguyện hai chữ đồng tâm

Anh em xứng đáng tình thâm Bác Hồ.

Hội trường vỗ tay. Nhưng Bác liền nói:

- Chưa hết, còn một câu nữa.

Mọi người lấy làm ngạc nhiên, cả luật sư Phan Anh. Không phải đợi lâu Bác đọc:

- Toàn dân ra sức thi đua.

Tại chú rọi non sáng đấy mà

Văn phòng Phủ Chủ tịch đóng ở thôn Lập Binh, xã Bình Yên. Sáng sớm một ngày thu năm 1952, nghệ sĩ nhiếp ảnh Kim Côn đem lô ảnh vừa phóng đêm qua ra Thác Dăng xả nước. Nghệ sĩ tỏ vẻ buồn vì trong số ảnh vừa rọi có những chiếc bị xám, hình lên nhòa nhạt. Nghệ sĩ đang mãi suy nghĩ tìm xem lỗi ở khâu nào. Bác tập thể dục xong, thấy có người đang rửa ảnh liền bước lại xem. Kim Côn nghe có tiếng chân người bước đến, quay lại nhìn, thì ra là Bác.

- Chào Bác ạ!

Bác mỉm cười chỉ vào bức ảnh xám, nói:

- Tấm ảnh này bị xám là tại chú rọi non sáng đấy mà. Do phóng non sáng, ảnh phải được ngâm lâu trong thuốc hiện.

Nghệ sĩ thắc mắc, không hiểu sao Bác thông thạo nghề ảnh đến vậy. Ông Vũ Đình Huỳnh giải thích:

- Thế cậu không biết sao, những năm đầu sang Pháp, tới Pari, ở nhà số 9 ngõ Côngpoăng, Ông Cụ đã kiếm sống bằng nghề ảnh để hoạt động cách mạng.

Chú không nói được “15 mét” à?

Năm 1952, Bác Hồ cùng với các Ủy viên Bộ Chính trị để cho các nhà quay phim quay một cảnh tại lán ở của Phó Thủ tướng Phạm Văn Đồng. Khi thấy đạo diễn Phạm Văn Khoa đo cự ly nói tiếng nước ngoài “quinze pieds”, Bác bảo:

- Này chú Khoa, chú không nói được “15 mét” à, mà cứ phải dùng tiếng Pháp, thế là “nô lệ” đấy! Như thế về tình cảm là không yêu mến tiếng mẹ đẻ; về trách nhiệm là không góp phần giữ gìn và làm trong sáng tiếng Việt; về ý thức là sùng ngoại, hơn nữa còn là nô lệ.

Người ta nhường cho mình thì mình phải cảm ơn chứ

Năm 1952, Bác đến dự lớp chỉnh huấn chính trị. Thấy phía trên, sát bục giảng toàn là nam giới, Bác nói:

- Các chú này bước ra sau. Các cô ở dưới lớp lên đây ngồi. Phải tôn trọng phụ nữ. Các chú như thế là không lịch sự.

Khi các chị đã vào chỗ ngồi, Bác lại tươi cười nói:

- Các cô này cũng không lịch sự. Người ta nhường cho mình thì mình phải cảm ơn chứ.

Ăn lúa này phải lo lúa khác

Việt Nam Thông tấn xã ra đời ngày 15 tháng 9 năm 1945 có tên bí mật là T6, làm nhiệm vụ thu thập, thẩm định các nguồn thông tin, tư liệu phục vụ Trung ương Đảng, Chính phủ và Chủ tịch Hồ Chí Minh; đồng thời phát tin, bài phản ánh cuộc kháng chiến anh dũng của dân tộc trên mọi mặt trận, khắp các chiến trường; tuyên truyền, động viên quân dân cả nước thi đua giết giặc lập công; truyền đến mọi tầng lớp nhân dân chủ trương chính sách của Đảng, Chính phủ. Với các bộ phận điện vụ kỹ thuật, in và phát hành, điện ảnh - nhiếp ảnh... Việt Nam Thông tấn xã có các bản tin trong nước, tin thế giới, tin phổ biến, tin đối ngoại, tin tham khảo. Sau nhiều lần di chuyển, cuối năm 1952, Việt Nam Thông tấn xã chuyển đến thôn Hoàng Lôu, xã Trung Yên, huyện Sơn Dương. Toàn bộ nhà cửa đều bằng gỗ, tre, nứa dựng trên đồi Khau Linh, nhiều cây to bóng rợp, dưới chân đồi có con suối nhỏ.

- BÁC HỒ ĐI KHÁNG CHIẾN

Ngày 4 tháng 3 năm 1952, Bác Hồ đến thăm Việt Nam Thông tấn xã. Trước tiên Bác vào xem nhà ăn, cán bộ cơ quan vui vẻ đi theo. Sau khi xem bếp, Bác vòng ra phía sau nơi có một dãy chuồng trống không và mấy mảnh vườn rau xơ xác. Nét mặt không vui, Bác nghiêm giọng hỏi:

- Tại sao chuồng không có con lợn nào?

Đồng chí giám đốc thưa:

- Dạ, hôm tết cơ quan thịt hết rồi ạ.

Đưa tay chỉ mấy cây bắp cải già, mấy luống su hào củ gãy, lúa thừa còn sót lại, Bác nói:

- Các cô các chú tăng gia kém lắm.

Mọi người nín lặng tiếp thu lời Bác phê bình. Bác nói tiếp, giọng nhỏ đi như lời tâm sự:

- Từ nay các cô các chú nên nhớ, trong hoàn cảnh kháng chiến khó khăn phải chú trọng tăng gia, ăn lúa này phải lo lúa khác, thực hành tiết kiệm và hết sức bảo đảm bí mật.

Thường ngày các chú có ngăn nắp như thế này không?

Một ngày hè năm 1952, Bác đến kiểm tra việc quân sự hóa của cơ quan Chủ tịch phủ đóng ở Lập Binh. Vì đã phong phanh biết trước nên anh em văn phòng đã chuẩn bị chu đáo. Bác đi xem khắp một lượt, tỏ vẻ hài lòng khiến mọi người đều khắp khởi niềm vui. Khi tập hợp tất cả lại, đột nhiên Bác hỏi:

- Thường ngày các chú có ngăn nắp, gọn ghẽ cả như thế này không?

Mọi người đều lúng túng. Bác kể câu chuyện ngày xưa, bên Nga có vị nữ hoàng đi tuần thú để xem nhân dân sinh sống ra sao, viên tể tướng tìm cách che mắt nữ hoàng, ông ta cho dân chúng ra hai bên đường mặc áo quần đẹp, ca hát vui vẻ, nhà cửa cũng sơn phết lại đẹp đẽ. Nữ hoàng tưởng thật, rất bằng lòng và khen tể tướng cai trị giỏi.

Nghe Bác phê bình nhẹ nhàng kiểu “đối phó”. Ai nấy đều thấm thía.

Một người yêu nước không sợ gì hết

“Bạn chiến đấu” là tờ báo bằng tiếng Pháp do một hàng binh phụ trách phát hành trong hàng ngũ binh lính địch, nhằm giúp họ hiểu rõ về cuộc kháng chiến chính nghĩa của nhân dân ta. Năm 1953, tại Kim Quan, một lần phóng viên của báo phỏng vấn Bác:

- Thưa Chủ tịch, điều gì ngài ghét nhất?

Bác trả lời:

- Điều ác.

- Thế điều gì Chủ tịch yêu nhất?

- Điều thiện.

- Thưa Chủ tịch, điều gì ngài mong ước nhất?

- Điều mong ước nhất của tôi là nền độc lập của nước Việt Nam và của tất cả các nước khác trên toàn cầu.

- Thưa Chủ tịch, ngài sợ điều gì nhất?

- Tôi chẳng sợ gì cả. Một người yêu nước không sợ gì hết, và nhất thiết không được sợ gì.

Vừa tiết kiệm gạo vừa khỏi bỏ phí cơm thừa

Mùa hè năm 1953. Bác đi công tác về muộn, qua văn phòng, Bác nghỉ lại một lát vì mệt. Đồng chí Kháng thấy thế nói với văn phòng:

- Bác mệt không ăn được cơm. Cô nấu cho Bác bát cháo.

Đang nằm nghỉ, nghe thấy thế, Bác liền bảo:

- Cô nấu cháo cho Bác bằng cơm nguội ấy, vừa chóng chín, vừa tiết kiệm được gạo, khỏi bỏ phí cơm thừa.

Mọi người lặng người đi vì xúc động và thương Bác vô cùng. Cháo nấu bằng cơm nguội rời rạc, ăn không ngon trong khi Bác mệt không ăn được cơm. Nhưng nếu không làm theo lời Bác dặn thì sẽ bị phê bình nên vẫn đành phải chấp hành.

Vì có yêu người mới yêu nghề

Năm 1953, buổi sáng chủ nhật, Bác đến thăm đơn vị quân y đóng ở xã Tân Tiến. Mọi người ngồi chật nhà sàn. Bác ngồi xếp bằng ở giữa, bế cháu bé trong lòng. Bác nói:

- Công việc đơn vị thì Bác nghe các đồng chí phụ trách cho biết rồi. Bác hoan nghênh các cô các chú. Giờ ai có thắc mắc gì thì cho Bác biết.

Một thanh niên giơ tay, nói:

- Thưa Bác, cháu là sinh viên ở Hà Nội. Theo tiếng gọi của Bác xếp bút nghiên lên đường kháng chiến. Cháu cứ tưởng được cầm súng ra trận. Ai ngờ cấp trên giao cháu làm kế toán. Cháu đã được học nhưng chưa thông. Nay nhờ Bác chỉ bảo giúp.

Quay về phía một người mẹ trẻ, Bác hỏi:

- Vì sao trong hoàn cảnh khó khăn mà cháu bé này lại bị bầm khâu khỉnh thế?

- Dạ vì cháu học kinh nghiệm các chị lớn đã có con.
Thêm nữa có thức ăn gì cháu đều dành cho bé.

Bác mỉm cười:

- Đúng rồi, nhưng sao cô lại chịu vất vả thế?

Người mẹ trẻ cảm động:

- Vì cháu thương bé.

Quay lại anh sinh viên, Bác nói:

- Nếu chú cũng thương bộ đội, thương nhân dân
ngày đêm vất vả, không ngại hiểm nguy để kháng
chiến thì chắc chú sẽ yên tâm công tác.

Bác trìu mến nhìn mọi người nói:

- Vì có yêu người mới yêu nghề.

- BÁC HỒ ĐI KHÁNG CHIẾN

Chú cứ đóng mạnh vào

Cuối năm 1953, cuộc kháng chiến trường kỳ sang giai đoạn quyết liệt, nhằm bảo đảm an toàn của Bác và các đồng chí lãnh đạo Đảng, Nhà nước, đại đội công binh đào ba căn hầm kiên cố tại thôn Khuôn Điền, xã Kim Quan.

Một hôm Bác đến thăm đơn vị. Tổ đục đá đang lao động, Bác hỏi:

- Các chú cầm choòng như thế có rát tay không?
- Thưa Bác, là công binh, chúng cháu quen với công việc nên chịu được.

Nhưng đúng lúc đó, người cầm búa nện chệch suýt phải tay người cầm choòng.

Cả hai nhìn Bác lúng túng. Bác nói:

- Chú nào tìm đem về đây một thanh tre tươi dài.

Mọi người chưa rõ ý định của Bác nhưng nhanh chóng làm theo.

Bác gấp thanh tre lại, kẹp vào đầu choòng, dùng lạt buộc thật chắc.

Cả tổ hồi hộp vây quanh. Bác ngồi, chân sơ lẹ, tay thẳng, cầm thanh kẹp, đặt choòng vào hõm đá. Người cầm búa chần chờ, Bác giục:

- Chú cứ đóng mạnh vào.

Nhìn đá vỡ ra từng mảng lớn dưới mũi choòng, Bác nói:

- Người cầm choòng cần ngồi ở tư thế vững, người cầm búa phải nhắm trúng đích và đóng mạnh. Có thanh kẹp này, nhỡ búa có nện chệch cũng không sao.

Các chú mau lại mà sưởi

Để bảo đảm hầm thật vững chãi, trần và vách phải được chống cẩn thận. Bộ đội lên phía thượng nguồn sông Phó Đáy lấy gỗ thả bè về. Gặp trời mưa to, nước sông lên nhanh, bè có nguy cơ đứt néo, vỡ tung, khiến gỗ bị trôi mất hết. Bác đến giữa lúc mọi người đang luống cuống. Bác xắn quần, đội mưa ra mép nước xem xét. Thấy dòng nước cuồn cuộn, Bác quay lại nói:

- Trời làm khó ta, thì ta phải tìm cách thắng trời chứ!

Một người nói:

- Tất cả hãy nhảy xuống ghìm bè lại.

Bác can:

- Không được đâu. Cứ để néo đứt. Mấy chú ở đây, mỗi người lo vót một cây, mấy chú chạy xuôi dòng đón ở vụng, lựa chiều nước đẩy gỗ vào. Tất cả phải cẩn thận không để xảy tai nạn.

Bộ đội chấp hành nghiêm lệnh. Dầm nước lạnh, ai cũng rét thâm môi. Đội trưởng nói:

- Bác nghỉ đi, còn vài cây, chúng cháu sẽ vót nốt.

Bác nói:

- Chú đi tìm củi khô nhóm lửa nhanh lên.

Khi cây gỗ cuối cùng được kéo lên bờ, lửa cũng bốc cao, Bác gọi to:

- Các chú mau lại mà sưởi!

Chú có làm được không?

Tháng 10 năm 1953, Tỉnh ủy Tuyên Quang giao Đỗ Anh Tú làm Trưởng ban chỉ huy công trường phụ trách "Cầu, đường, phà" từ Đèo Khế đến giáp địa phận Yên Bái. Nhận được điện báo "Đón Bác ở chân Đèo Khế", Tú vội cho quét dọn một lán dân công ven đường, định mời Bác nghỉ chân. Vừa lúc xe Bác đến. Bác xuống xe, đi sau là Thứ trưởng Bộ Giao thông công chính - Lê Dung. Bác hỏi:

- Chú phụ trách ở đây à? Từ bao giờ?
- Vâng, thưa Bác hơn một tháng rồi ạ.
- Mời Bác vào lán nghỉ chân.
- Bác đi ngay bây giờ.

Tú rút sổ tay định báo cáo. Bác gạt đi:

- Không cần! Chú trả lời cho Bác nghe: Địch sẽ đánh Đèo Khế ác liệt, xe ta có cách gì vượt?

Tú bình tĩnh thưa:

- BÁC HỒ ĐI KHÁNG CHIẾN

- Nếu Đèo Khế tắc, ta có hai cách tránh: Một đường tránh phía bắc, dài gần 4km đã làm xong. Một đường tránh phía nam đang khảo sát sẽ làm ngay.

Bác hỏi:

- Địch đánh Bình Ca có cách nào vượt sông Lô?

- Dạ, đã làm đường tránh dài 4km, cách Bình Ca 3km. Dự phòng hai phà thay thế.

- Ngay bây giờ chú dẫn Bác đi qua hai lối ấy có được không?

- Thưa Bác được ạ.

- Bác chỉ tay, bảo Tú:

- Chú vác xe đạp lên đứng trên xe tải kia.

Gần 30 phút trôi qua, cả hai xe đã rời khỏi đường tránh. Qua Bình Ca, xe của Bác lên trước, đi khỏi chùa Hang thì đỗ. Bác xuống xe, hỏi:

- Đường từ đây đến hết địa phận chú phụ trách thế nào?

- Thưa Bác, từ đây đường tốt hơn, mặt đường phẳng hơn, có cây che phủ.

- Bác nói tiếp:

- Cho chú quay về đôn đốc anh em làm tốt hơn nữa. Ngày mai địch còn đánh ác liệt hơn. Nhưng bất kể là ngày hay đêm, bất kể ở vị trí nào, cứ máy bay địch đi

khỏi là chú phải có mặt ngay để chỉ huy phá bom nổ chậm, lấp hố bom, dẫn đường cho xe ta qua nhanh nhất.

Chợt Bác nói to:

- Chú có làm được không?
- Thưa Bác được ạ.

Dường như sợ Tú chưa hiểu hết nhiệm vụ, Bác nhắc lại:

- Bác giao cho chú là ngay sau khi địch đánh phá chú phải có mặt ngay trên hiện trường cơ mà?
- Thưa Bác cháu làm được.

Bác rút ra một huy hiệu của Người, gài lên ngực áo trấn thủ của Tú rồi lên xe.

Chỉ được thắng, không được bại

Cuối năm 1953, Đại tướng Võ Nguyên Giáp lên Khuổi Tát chào Bác trước khi lên đường đi chiến dịch. Bác hỏi:

- Chú đi xa như vậy, chỉ đạo các chiến trường có gì trở ngại không?

Đại tướng thưa:

- Thưa Bác, các đồng chí Tổng tham mưu phó, Phó chủ nhiệm Tổng cục Chính trị đều đã có mặt trên đó. Sẽ tổ chức cơ quan tiền phương của Bộ Tổng tư lệnh để chỉ đạo chiến trường toàn quốc, kể cả bộ đội tình nguyện ở Lào và Campuchia. Anh Nguyễn Chí Thanh và anh Văn Tiến Dũng ở lại khu căn cứ, phụ trách mặt trận đồng bằng Bắc Bộ. Chỉ trở ngại là ở xa, khi có vấn đề quan trọng và cấp thiết, khó xin ý kiến của Bác và Bộ Chính trị.

Bác nói quyết đoán:

- Tổng Tư lệnh ra mặt trận, “Tướng quân tại ngoại”!
Trao cho chú toàn quyền. Có vấn đề gì khó khăn, bàn
thống nhất trong Đảng ủy, tham khảo cố vấn thì cứ
quyết định, rồi báo cáo sau.

Khi chia tay, Bác nhắc:

- Trận này rất quan trọng, phải đánh cho thắng. Chỉ
được thắng, không được bại vì bại là hết vốn. Chắc
thắng mới đánh, không chắc thắng không đánh.

Chú nên có tên mới

Năm 1953, một số chiến sĩ mới được bổ sung vào tiểu đội bảo vệ. Ngay tối vừa đến, bên bếp lửa, Bác thân mật hỏi chuyện từng người. Đến lượt chiến sĩ có tên Thểu.

- Sao tên chú lại như thế?

Nước mắt trào ra vì xúc động. Bác đưa cho chén nước, chiến sĩ đỡ lấy, cầm trên tay, nghẹn ngào nói:

- Cháu tên thật là Nậy, tiếng miền Trung có nghĩa là "lớn". Năm bốn lăm, mẹ chết đói, mấy cha con đi ăn xin, lang thang nên người ta gọi là Thểu, lâu thành tên.

Mọi người nghe đều xúc động. Cầm tay Thểu, Bác nói:

- Chúng ta làm cách mạng là để xóa kiếp sống cũ, xây cuộc đời mới. Chú nên có tên mới để thể hiện sự thay đổi cuộc đời mình.

Hiểu ý Bác, Thểu đưa mắt chờ đợi. Bác nhìn Thểu trìu mến nói:

- Từ nay nên đổi thành Thảo. Nguyễn Văn Thảo. Tên đó vẫn giữ được vần cũ, lại có nghĩa hiếu thảo với cha mẹ, với nhân dân.

Nhận tên mới Thảo rưng rưng nước mắt.

Để Bác gác thay một lúc

Đầu mùa xuân năm 1954, một chiến sĩ được bổ sung vào đội bảo vệ. Trời còn rét đậm, mưa phùn lất phất. Đêm đã khuya, trong lán tiếng máy chữ vẫn lách cách. Chợt nghe một tiếng “huých”, Bác Hồ không kịp cả mặc áo bông, dép chỉ một bên chân vội chạy ra hỏi:

- Chú nào ngã đấy?

Chưa nghe tiếng trả lời, Bác cúi xuống luồn hai tay vào nách người ngã kéo lên và nhận ra chiến sĩ canh vệ tên là Núi. Bác nắm tay chân cho Núi, ôn tồn nói:

- Chú ngồi xuống bóp cho đỡ đau, để Bác gác thay một lúc.

Vừa cảm động vừa ân hận vì sơ ý ngã xuống hố khiến Bác bận tâm, Núi nói:

- Thưa Bác cháu không sao cả.

Bác động viên:

- Từ nay hễ làm bất cứ việc gì chú cũng phải cẩn thận - Nói xong Bác vào tiếp tục làm việc.

Bác nhận phần sau cùng

Đầu năm 1954, quân dân Nam Bộ thắng lớn trên mặt trận Đồng Tháp Mười, tạo điều kiện cho chủ lực ta bao vây tập đoàn cứ điểm Điện Biên Phủ. Ở Kim Quan, nhận được tin vui, Bác quyết định khao nội bộ cơ quan Phủ Chủ tịch một bữa ăn tươi. Thực đơn có cơm tẻ, xôi nếp, thịt gà. Chập tối, bên bếp lửa, Bác cho chặt con gà luộc ra 20 miếng, đủ bằng số người có mặt. Khi mọi người đã đủ, Bác nói:

- Bữa nay mừng miền Nam thắng to, Bác có rau cải ngon với chú gà thiến tặng gia được mở tiệc khao các cô chú gà luộc, rau cải xào và canh bí đao.

Mọi người vỗ tay vui vẻ. Bác cầm đĩa thịt chọn hai miếng ngon dành cho hai cán bộ nữ. Thấy vậy chị cán bộ nói:

- Thế còn phần của Bác?

Bác lần lượt gặp tiếp cho từng người rồi mới nói:

- Bác nhận phần sau cùng.

Sau bữa ăn, Bác cháu quây quần bên ấm trà xanh, Bác nói giọng xúc động:

- Giờ này Bác cháu ta ngồi ở chiến khu ăn xôi thịt gà thì quân dân miền Nam đã chín năm không lúc nào ngơi tay súng chiến đấu bảo vệ nền độc lập của Tổ quốc. Và đã có biết bao nhiêu chiến sĩ, đồng bào hy sinh anh dũng.

Giọng Bác trầm xuống. Tất cả dăm dăm nhìn và lặng đi khi thấy hai giọt nước mắt lăn trên gò má của Bác đã hằn nếp nhăn.

MỤC LỤC

	Trang
• Ở nơi giặc chưa tới chắc vẫn có trẻ học	5
• Có phải cái gì Bác cũng biết đâu	8
• Xem như để mừng Bác “vào nhà mới”	10
• Mai sau ai ngang qua đây gặp thì ăn	14
• Mâm cơm cũng có màu sắc đấy chứ	15
• Về Hà Nội, các chú tổ chức sinh nhật Bác cho đảng hoàng	17
• Nó sẽ cháy lên thành ngọn lửa	18
• Kế hoạch đã bàn phải tuyệt đối tuân thủ	20
• Không có bó lạt của Bác thì hôm nay làm thế nào	21
• Như thế còn gì là bí mật	23
• Lo sao cho người nằm dưới đó được yên nghỉ trên quê hương giải phóng	24
• Bác cũng có nguyện vọng đó từ lâu	25
• Dù có bao nhiêu vàng cũng không bảo đảm vững chắc bằng lòng dân	27
• Sao cho khỏi phụ lòng của nhân dân đối với tôi	29
• Không phải lấy giấy	31
• Gia đình Bác bây giờ là các cô, các chú, là đồng bào Bắc, Trung, Nam	33

• Nếu uống nhiều thì không hay đâu	35
• Ai là chủ đẩy các chú?	37
• Thế này là sang lắm rồi	38
• Làm được như thế đồng bào sẽ tha thứ	39
• Nếu không đúng lúc cũng kém tác dụng	40
• Để dành đến ngày chiến thắng	42
• Chú mặc cái áo này cho đỡ lạnh	43
• Tôi đến để xin lỗi và cảm ơn mẹ	44
• Chú như thế là không được	46
• Đồng vui thế này bắt Bác ngồi một mình thì Bác ăn sao được	48
• Mình không ăn thì dân ăn, đi đâu mà thiệt	50
• Đẳng sau quay!	51
• Thế là các chú làm cho Bác xa dân	52
• Các chú có biết "thịt Việt Minh" không?	53
• Chớ có làm kiểu dân xin nước thì cán bộ lại cho lửa	54
• Hải quả phải giữ cảnh	55
• Nếu cán bộ biết thương dân, tiếc của thì không xảy ra việc đáng tiếc	57
• Các chú để Bác tự đào	58
• Ai muốn vào lán phải nhảy qua hàng rào	59
• Nghe nói các chú đang làm cho Bác cái kiệu	60
• Ta cùng đi cho vui?	62
• Phần này của chú đấy	64
• Hôm nay Bác rủ cụ Phan đi họp	65
• Ấy sao lại thịt, để nuôi chứ	69

• Tôi từng làm bếp trên tàu buôn của Pháp	71
• Nhường chỗ cho cán bộ	73
• Chữ ấy là chữ quan liêu!	75
• Mẹ bạn cũng như mẹ mình, phải săn sóc ân cần	77
• Bác như thế nào các chú cứ thế mà quay	79
• Các cháu có đồng ý không?	81
• Thế này đã là ăn cơm “quan” rồi đấy	82
• Các chú tếu lắm	83
• Công việc dễ nhất là vác rá đến kho lấy gạo về ăn	84
• Đầu bếp thì phải biết mình muốn làm món gì chứ	85
• Vẫn còn lo ngại vì dân phải đóng góp nhiều quá	87
• Các cô ngủ cả đêm ngoài trời ư?	88
• Đều là đầy tớ của nhân dân	89
• Chú ấy nói đúng đấy	91
• Nếu không làm được cho dân thì dân cũng không cần đến nữa	92
• Chỗ tốt nhất phải là của cháu bé chứ	95
• Chú cũng là dân “cá gỗ”	97
• Bác đây mà	99
• Để Bác giữ nó lại cho chú vẽ nhé	101
• Bác đắp một chiếc là đủ rồi	103
• Tre già thì măng mọc	105
• Các chú mất cảnh giác nhé!	107
• Dành phim ảnh tuyên truyền gương sản xuất, chiến đấu	109
• Bác cho phép chú chọn một tấm huân chương	110
• Bác cảm ơn chú đấy	112

• Hát làm sao cho bà con nghe mà thêm yêu nước	114
• Vậy mà cá to thế đấy	117
• Hóa ra... Tú Mỡ cả bây giờ	119
• Những người thi đua là những người yêu nước nhất	120
• Mỗi người một tay	121
• Các cô còn phong kiến thế à?	122
• Tuyệt đối trung thành, khôn khéo che mắt địch	123
• Với tinh thần ấy thì kẻ địch nào ta cũng đánh tan	124
• Bộ Y tế có chăm sóc anh em thương binh chu đáo không	125
• Thế thì Bác cháu ta đã gặp nhau rồi đó	128
• Chưa hết, còn một câu nữa	129
• Tại chú rọi non sáng đấy mà	130
• Chú không nói được "15 mét" à?	131
• Người ta nhường cho mình thì mình phải cảm ơn chứ	132
• Ăn lúa này phải lo lúa khác	133
• Thường ngày các chú có ngăn nắp như thế này không?	135
• Một người yêu nước không sợ gì hết	136
• Vừa tiết kiệm gạo vừa khỏi bỏ phí cơm thừa	137
• Vì có yêu người mới yêu nghề	138
• Chú cứ đóng mạnh vào	140
• Các chú mau lại mà sưởi	142
• Chú có làm được không?	143
• Chỉ được thắng, không được bại	146
• Chú nên có tên mới	148
• Để Bác gác thay một lúc	149
• Bác nhận phần sau cùng	150

NHÀ XUẤT BẢN VĂN HÓA DÂN TỘC

19 Nguyễn Bình Khiêm, Quận Hai Bà Trưng, Tp. Hà Nội

ĐT: (84-4) 38263070 - 39434239; Fax: (84-4) 39449839

Email: nxbvhdtd@yahoo.com.vn; nxbvanhoadantoc@yahoo.com.vn

Trung tâm xuất bản Văn hóa, Thông tin và Âm nhạc

Số 61 Lý Thái Tổ, Quận Hoàn Kiếm, Tp. Hà Nội

ĐT: (84-4) 38256286 - 39341782

Chi nhánh: Số 7 Nguyễn Thị Minh Khai - Q1 - Tp. Hồ Chí Minh

ĐT: (84-8) 38222895

BÁCH HỒ đi kháng chiến

Chịu trách nhiệm xuất bản
CÁT THỊ KHÁNH VÂN

Biên tập : TRẦN PHƯƠNG TRINH

Thiết kế bìa : PHẠM TUẤN

Trình bày : HÀ THANH VÂN

Sửa bản in : TRẦN PHƯƠNG TRINH

In tại: Xí nghiệp in NXB Văn hóa dân tộc

Địa chỉ: Số 128C, Đại La, Hai Bà Trưng, Hà Nội

Số lượng: 500 cuốn. Khuôn khổ: 13x20,5 cm

Xác nhận ĐKXB số: 3777-2016/CXBIPH/6-1175/VHDT

Quyết định XB số: 303-16/QĐ-XBVHDT

Mã số sách quốc tế ISBN: 978-604-70-1481-1

In xong và nộp lưu chiểu tháng 11 năm 2016